DEVRE: II CİLT : 22 İÇTİMA SENESİ : III

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

50 nci İçtima

4 . 2 . 1926 Perşembe

Münderecat

	Sayfa
1. ZAPTI SABIK HULÂSASI	54
2. EVRAKI VARİDE	54
Teklifler	54
1. — Aydın Mebusu Mithat Beyin; bir Nafıa fen mektebi küşadına dair teklifi kanunisi. (2/539)	54
Mazbatalar	54
1. — Ticaret ve Sanayi Odaları ile açılacak borsalar ve tesis olunacak fabrikalar için tahsisine lüzum görülecek emvali milliye ve metruke ile vakıf emlâk ve arsaların, bedeli mukabilleri mukabilinde itası hakkında (1/775) numaralı kanun lâyihası ve Ticaret, Kavanini Maliye ve Muvazenei Maliye encümenleri mazbataları.	54
2. — Usulü Muhakematı Cezaiye Kanununun bazı mevaddını muaddel (1/769) numaralı kanun lâyihası ve Adliye Encümeni mazbatası.	54
3. — Umumî İstihlâk Vergisi hakkında (1/741) numaralı kanun lâyihası ve Kavanini Maliye ve Muvazenei Maliye ve Ticaret Encümenleri mazbataları ve Muvazenei Maliye encümeninin, âşarın ilgası ile yerine ikame edilecek vergi hakkındaki 17 Şubat 1341 tarihli kanuna bazı mevad tezyiline dair teklifi kanunisi.	54:55
4. — Darülfünun 1341 senesi Bütçesinin on yedinci faslının ikinci maddesine ait kadronun tashihi hakkında (3/556) numaralı Başvekâlet tezkeresi ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası.	55
Takrirler	55
1. — Sinop Mebusu Recep Zühtü Beyin; Harekâtı milliyeye iştirak etmeyen memurin hakkında olup bir seneden fazla bir zamandan beri encümenlerde bulunan kanun lâyihasının, Nizamnamei Dahilinin sarahati mucibince, doğrudan doğruya ruznameye alınmasına dair takriri.	55:56
Tezkereler	56
1. — Meclis binasının inşaatını idare etmekte olan emlâki milliye inşaat heyetinden altı zata ikramiye itası hakkında Büyük Millet Meclisi Riyaseti tezkeresi.	56
Azayı Kiram Muamelâtı	56
1. — Azayı kiramdan bazı zevadın mezuniyetleri hakkında Dvaını Riyaset kararı.	56

Sayfa

3. SUALLER, CEVAPLAR 57

1. — Kastamonu Mebusu Halit Beyin; 20 Nisan 1341 tarihli kanun mucibince yükletme ve boşaltma, su ve kömür dağıtma işlerini tanzim için İstanbul limanında teşekkül eden şirket hakkında Ticaret Vekâletinden suali ve Vekil Ali Cenani Beyin şifahî cevabı. 57:62

Sayfa

4. MÜZAKERE EDİLEN MEVAD 62

1. — Kazanç Vergisi hakkında (1/736) numaralı kanun lâyihası ve Ticaret ve Kavanini Maliye ve Muvazenei Maliye encümenleri mazbataları. 62:72

BİRİNCİ CELSE

Bed'i Müzakerat; Saat : 14,30

REİS : İsmet Bey

KÂTİPLER : Hakkı Bey (Van), Talât Bey (Çankırı)

REİS — Celse açıldı.

1. — ZAPTI SABIK HULÂSASI

REİS — Zaptı sabık hulâsası okunacak.

KIRK DOKUZUNCU İÇTİMA

4 Şubat 1926 Çarşamba

Birinci Celse

İsmet Beyin tahtı riyasetlerinde inikat ederek zaptı sabık hulâsası kıraat ve kabul ve evrakı varide aidoldukları mahallere havale olundu.

Orman Nizamnamesine mütaallik teklifi kanunisinin encümenden alınarak ruznameye ithali hakkında Bozok Mebusu Ahmet Hamdi Beyin takriri kıraat ve reddedildi.

Mahsubu Umumî Kanununun dördüncü maddesine bir fıkra tezyili hakkındaki kanun ikinci defa müzakere ve aynen kabul olundu.

Badehu kazanç vergisi lâyihasının müzakeresine geçilerek 13 ilâ 29 ncu maddeler müzakere ve bunlardan 16 ncı ile 18 nci madde encümene iade, 22 nci madde tadilen ve diğerleri aynen kabul edildi ve müteakiben Perşembe günü içtima edilmek üzere celse tatil olundu.

REİS — Zaptı sabık hulâsası hakkında mütalâa var mı? (Hayır sesleri) Zaptı sabık hulâsası kabul edilmiştir.

2. — EVRAKI VARİDE

Teklifler

1. — Aydın Mebusu Mithat Beyin; Bir Nafıa fen mektebi küşadına dair teklifi kanunisi (2/539)

(Layiha Encümenine)

Mazbatalar

1. — Ticaret ve Sanayi Odaları ile açılacak borsalar ve tesis olunacak fabrikalar için tahsisine lüzum görülecek emvali milliye ve metruke ile vakıf emlâk ve arsaların, bedeli mukadderi mukabilinde itası hakkında (1/775) numaralı kanun lâyihası ve Ticaret, Kavanin ve Muvazenei Maliye encümenleri mazbataları.

REİS — Ruznameye alındı.

2. — Usulü Muhakematı Cezaiye Kanununun bazı mevaddını muaddel (1/769) numaralı kanun lâyihası ve Adliye Encümeni mazbatası.

REİS — Ruznameye alındı.

3. — Umumî istihlâk vergisi hakkında (1/741) numaralı kanun lâyihası ve Kavanini Maliye ve Muvazenei Maliye ve Ticaret encümenleri mazbataları ve Muvazenei Maliye Encümeninin, âşarın ilgası ile ye-

rine ikame edilecek vergi hakkında 17 Şubat 1341 tarihli kanuna bazı mevad tezyiline dair teklifi kanunisi.

REİS — Ruznameye alındı.

4. — Darülfünun 1341 senesi bütçesinin on yedinci faslının ikinci maddesine ait kadronun tashihi hakkında (3/556) numaralı Başvekâlet tezkeresi ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası.

REİS — Okunacaktır.

Riyaseti Celileye

Darülfünunun hukuk medresesinde halihazırda müstahdem muallimlerden birinin serbest muallim vaziyetinde olmasına ve daimî muallim beyannamesi verememesine mebni kadroda mevcut elli ikibuçuk lira maaşlı üç adet daimî muallimliklerden birisinin serbest muallimlik olmak üzere tadili ve buna göre kadronun tashihi hakkında Başvekâletten mevrut 23 Kânunusani 1926 tarihli tezkere Encümenimize havale buyurulmakla tetkik ve müzakere olundu.

Teklifi vâki encümenimizce de muvafık görülerek hukuk medresesi kadrosunda bulunan elli ikibuçuk lira maaşlı daimî muallimler adedinin üçten ikiye tenzili ve yeniden otuz lira maaşlı bir adet serbest muallimlik ihdası suretiyle 1341 Darülfünun kadrosunun bu dairede tadil ve tashihi zarurî görülmüş ve Heyeti Celilenin kabul ve tasdik eylediği kadrolarda yapılacak tashihat ve tadilâtın yine Heyeti Celile kararına arz edilmesi taamül iktizasından bulunmuş olduğundan işbu tadilin berayı tasdik heyeti umumiyeye arzına karar verilmiştir.

Reis	**Mazbata Muharriri**
Çankırı	**Çatalca**
Mustafa Abdülhalik	**Şakir**
	Hini imzada bulunmamıştır.
Kâtip	**Aza**
Konya	**İstanbul**
Fuat	**Tevfik Kâmil**
Aza	**Aza**
Diyarbekir	**Zonguldak**
Şeref	**Ragıp**
Aza	**Aza**
Sivas	**Gaziantep**
Rasim	**Ahmet Remzi**

REİS — Muvazanei Maliye Encümeni mazbatasını reyinize arz ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Takrirler

1. — Sinop Mebusu Recep Zühtü Beyin; Harekâtı Milliyeye iştirak etmeyen memurin hakkında olup bir seneden fazla bir zamandan beri encümenlerde bulunan kanun lâyihasının, Nizamnamei Dahilînin sarahatı mucibince doğrudan doğruya ruznameye alınmasına dair takriri.

REİS — Okunacaktır.

Riyaseti Celileye

Ordu mensubininden harekâtı milliyeye iştirâk etmeyenlerle ihanetkâr harekâtta methaldar olanların terkini kayıtları yapılmış ve muhtelif suretlerde tecziyeleri icra edilmiştir. Halbuki memurini mülkiyeden olan bu kabil kimseler hakkında bir muamele yapılamadığından elyevm devlet devair ve müessesatında muvazzaf ve müstahdem bulunuyorlar. Bundan maada ordu kadrosundan cezaen ihraç edilen bazı kimseler devairi mülkiyede vazife alabilmişlerdir. Harekâtı milliyeye iştirak etmemiş olan memurlar hakkındaki hükümetin teklifi kanunisi bir seneden fazla bir zamandan beri encümenden çıkamamıştır ve çıkacak gibi de değildir. Binaenaleyh ordu gibi bilumum devlet müessesatının da tasfiyesinin biran evvel icrası için işbu kanun lâyihasının nizamnamei dahilinin müsaadesi mucibince doğrudan doğruya ruznameye alınmasını ve müstacelen müzakeresini arz ve teklif eylerim.

Sinop
Recep Zühtü

DAHİLİYE ENCÜMENİ MAZBATA MUHARRİRİ MÜNİR BEY (İzmir) — Mevzubahis kanun lâyihası evvelâ Dahiliye Encümenine gelerek orada yapılan mazbata ile Heyeti Celilenize takdim edilmiştir. Heyeti Celileden de Dahiliye ve Adliye müştcrek encümenlerine havale olunmuştur. Bu, geçen seneden müdevver bir şeydir. 12 maddelik mühim bir kanundur. Bunlar Encümenlerde tetkik edilmeden Heyeti Celilenize gelecek olursa kıymetli bir çok vakitlerinizi zayi ettirecektir. Binaenaleyh bunun her iki Encümen tarafından müştereken ve müstacelen müzakeresinden sonra Heyeti Umumiyeye tevdiini kabul buyurmanızı istirham ederim. (Doğru sesleri)

REİS — Efendim! Nizamnamei dahilî mucibince Recep Zühtü Bey hakkı sarihini istimal buyurmuşlardır. Dahiliye Encümeni Mazbata Muharriri Bey de bu hususiaki noktai nazarlarını beyan buyurdular. Teklifi reye koyuyorum.

SÜLEYMAN SIRRI BEY (Bozok) — Teklifin aslı hükümetindir. Arkadaşlardan birinin değildir. Reye konamaz.

REİS — Recep Zühtü Beyin takririni reye koyuyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul et-

meyenler lütfen el kaldırsın... Ruznameye alınması kabul edilmemiştir.

Tezkereler

1. — Meclis binasının inşaatını idare etmekte olan emlâki milliye inşaat heyetinden altı zata ikramiye itası hakkında Büyük Millet Meclisi Riyaseti tezkeresi.

REİS — Muvazenei Maliye Encümenine havale edildi.

Azayı Kiram Muamelâtı

1. — Azayı kiramdan bazı zevatın mezuniyetleri hakkında Divanı Riyaset kararı.

REİS — Okunacaktır.

Heyeti Umumiyeye

Aşağıda isimleri yazılı azayı kiramın hizalarında muharrer müddetlerle mezun adleri Divanı Riyasetin 3 . 2 . 1926 tarihinde münakit beşinci içtimaında tensip edilmiştir. Heyet' Umumiyenin tasvibine arz olunur.

Türkiye Büyük Millet
Meclisi Reisi
Kâzım

Saffet Bey (Kocaeli) Bir ay tabip raporuna müsteniden,

Mustafa Şeref Bey (Burdur) Üç ay tabip raporuna müsteniden,

Kâmil Bey (Tokat) Üç ay tabip raporuna müsteniden,

Ahmet Hamdi Bey (İstanbul) Bir ay tabip raporuna müsteniden,

Rasim Bey (Ertuğrul) Bir buçuk ay tabip raporuna müsteniden,

İsmail Canbolat Bey (İstanbul) İki ay tabip raporuna müsteniden,

Halil Bey (Zonguldak) İki ay tabip raporuna müsteniden,

Cemal Hüsnü Bey (Gümüşane) Bir buçuk ay tabip raporuna müsteniden,

Tahsin Bey (Aydın) Bir ay hususatı zatiyesine binaen.

Ali Sururi Bey (Şarkikarahisar) Bir ay hususatı zatiyesine binaen.

REİS — Efendim! Saffet Beyefendi tabip raporuna müsteniden mezuniyet alarak berayı tedavi İstanbul'a gittikleri zaman müddeti mezuniyetini bir ay tecavüz ettirmişti. Bu müdde için mezun addedilmesi hakkındadır. Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Mustafa Şeref Bey (Burdur) Üç ay tabip raporuna müsteniden.

REİS — Kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Kâmil Bey (Tokat) Üç ay tabip raporuna müsteniden. (Hastadır sesleri)

REİS — Kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Ahmet Hamdi Bey (İstanbul) Bir ay tabip raporuna müsteniden.

REİS — Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

RASİM BEY (Ertuğrul) — Bir buçuk ay tabip raporuna müsteniden.

REİS — Kabul edenler el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

İsmail Canbolat Bey (İstanbul) İki ay tabip raporuna müsteniden.

REİS — Kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen ellerini kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Halil Bey (Zonguldak) Bir ay tabip raporuna müsteniden.

REİS — Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Cemal Hüsnü Bey (Gümüşhane) Bir buçuk ay tabip raporuna müsteniden.

REİS — Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Tahsin Bey (Aydın) Bir ay hususatı zatiyesine binaen.

REİS — Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Ali Sururi Bey (Şarkikarahisar) Hususatı zatiyesine binaen.

REİS — Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Efendim! Ruznameye aldığımız Usulü Muhakematı Cezaiye Kanununun Encümence, müstacelen müzakeresi teklif ediliyor. Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Umumî İstihlâk Vergisi Kanun lâyihası hakkında hükümetin müstaceliyet teklifi vardır. Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

3. — SUALLER, CEVAPLAR

1. — Kastamonu Mebusu Halit Beyin; 20 Nisan 1341 tarihli Kanun mucibince yükletme ve boşaltma, su ve kömür dağıtma işlerini tanzim için İstanbul Limanında teşekkül eden şirket hakkında Ticaret Vekâletinden suali ve Vekil Ali Cenani Beyin şifahî cevabı.

REİS — Sual okunacaktır.

Riyaseti Celileye

Ticaret Vekili Beyefendinin atideki suallerime şifahen cevap vermesini temenni ederim.

Soru : 1. — 20 Nisan 1341 tarihli Kanun mucibince yükletme ve boşaltma, su ve kömür dağıtma işlerini tanzim için İstanbul Limanında 1341 senesi nihayetine kadar teşkili mecburi olan şirketin teşekkülünü gazeteler neşretmişti. Bu şirket ne suretle teşekkül emiştir. Sermayesi ne kadardır ve müessisleri kimlerdir?

Soru : 2. — Kanunun hini tanziminde İstanbul Limanında çalışmakta olan merakibi bahriye sahiplerinin işbu merakibe kesilecek kıymet üzerinden şirketlerin hisse senetlerine tercihen talip olmaları hakkı kanunen tanınmıştır.

Buna nazaran :

A) Şirketin teşkilinde İstanbul Limanında kanunun hududuna dahil ne kadar ton merakibi bahriyesi vardı ve bu merakip kaç kişiye aitti. Bu eşhastan kaçı ne kadar ton ve ne kadar kıymette merakibi bahriyeleriyle ne suretle şirkete dahil olmuştur. Dahil olamayanlar varsa miktarları ve merakibi bahriyelerinin tonajı ile kıymeti neden ibarettir ve bunlar hakkında ne muamele yapılacaktır?

B) Şirketle bu işler hakkında görüşür ve karar verirken binlere baliğ olan merakibi bahriye sahiplerini temsil eden heyetin bu bapta hukuken salâhiyettar olduğuna vekâlet kani midir?

Soru : 3. — Bermucibi kanun merakibi bahriyeye ne esas üzerine ve ne kadar kıymet takdir edilmiştir?

Kastamonu
Halit

TİCARET VEKİLİ ALİ CENANİ BEY (Gaziantep) — Halit Beyefendinin sormuş olduğu şirket, hükümet tarafından Seyrisefain İdaresi ile Sanayi ve Maadin Bankası ve Türk sermayedarları tarafından İş Bankası Bahrî Muamelât Anonim Şirketi ve bir de İstanbul Mavnacılar Anonim Şirketi tarafından teşkil edilmiştir. Müessisleri bu beş şirkettir, bu beş müessesedir. Şirketin sermayesi beş yüz bin liradır, beheri yirmibeş Türk lirası kıymetinde yirmibeş bin sehime münkasemdir.

İkinci sualleri : Kanunun hini tanziminde İstanbul Limanında çalışmakta olan merakibi bahriye sahiplerine işbu merakibe kesilecek kıymet üzerinden şirketlerin hisse senetlerine tercihen talip olmaları hakkı kanunen tanınmış mıdır diyorlar. Kanun sarihtir. Merakibi bahriye sahipleri altı ay zarfında müracaat ettikleri halde kendi vesaitlerinin kıymeti ile şirkete dahil olabilirler. Şirketin teşekkülünde İstanbul Limanında ne kadar ton merakibi bahriye vardır buyuruyorlar, şirketinin tesisine İstanbul Limanında romorkör, istimbot, muş, motorbot olarak yüzseksen dört parça mavna, salapurya, su kayığı olarak bin ikiyüz yetmişbeş parça merakibi bahriye bulunmakta idi.

Üçüncüsü : Bu merakip kaç kişiye aittir? Diyorlar : Bunu tayin etmeye imkân yoktur. Çünkü bir mavnaya beş altı adam sahip olduğu gibi bir adamın da beş altı mavnası vardır. Bunun tetkikatını yapıp bitirmek, senedi bahrîleri baştan aşağı tetkike muhtaçtır ki; bu da ancak iki üç ayda meydana gelebilir. Bu suallerine maalesef cevap ihzar edemedim. Eğer iki ay daha tahammül ederlerse bunun da esamisini çıkartır, kendilerine arz ederim.

Bu eşhastan kaçı ne kadar ton ve ne kadar kıymette merakibi bahriye ile ne suretle şirkete dahil olmuştur? Diyorlar. Şimdiye kadar şirkete müracaat eden mavna eshabı pek fazla değildir. Fakat müddet, şubat nihayetinde biteceğinden ekserisi şubat nihayetini gözetmektedir. Bu son günlerde beyanname ita etmeye başlamışlardır. Şirketin şimdiye kadar aldığı mavnalar pazarlık suretiyle altı, takdiri kıymet komisyonunun kararı ile Mavnacılar Cemiyetinden onüç, ki cem'an ondokuz parça mavna otuz bin lira mukabilinde şirkete alınmıştır. Altı mavnanın bedeli nakden verilmiş, onüç mavnanın sahipleri hisse senedi almışlardır.

TAHSİN BEY (Aydın) — Beş bine varmaya bir şey kalmamış.

TİCARET VEKİLİ ALİ CENANİ BEY (Devamla) — Dahil olamayanlar varsa miktarları ve merakibi bahriyelerinin tonajı ile kıymeti neden ibarettir? Buyuruyorlar. Onu yukarıda da arz etmiştim. Mavnacıların adedini bilmiyoruz, yalnız arz etmiş olduğum veçhile mavna 1 275'tir. Diğer merakibi bah-

riye 184'dür. Şimdiye kadar alınan 19 parçadır. Diğerleri beyanname veriyorlar, o beyannamelerin neticesinde takdiri kıymet edilecektir. O vakit ashabı da tamamiyle taayyün eder, tonaj miktarı ve kıymetleri de tamamen tespit olunur.

Bunlar hakkında ne muamele yapılacaktır? Buyuruyorlar. Yapılacak muamele onların verecekleri beyanname üzerine kıymetlerinin takdir olunması ile intaç edilecektir.

Şirketle bu işler hakkında görüşür ve karar verirken binlere baliğ olan merakibi bahriye sahiplerini temsil eden heyetin bu bapta hukuken salâhiyettar olduğuna Vekâlet kani midir diye diğer bir sualleri vardır. Bendeniz bu sualin mahiyetini tamamiyle anlayamadım. Eğer maksatları bu merakibi bahriyenin kıymetlerini takdir edecek heyet ise bu heyet kanunen ticaret odasından, ticareti bahriye odasından, Ticareti Bahriye Müdiriyetinden mavnacıların intihap edeceği azadan terekküp eder. Binaenaleyh kanun taayyün etmiştir. Kanunun tayin ettiği kıymetleri takdir edecektir.

Eğer maksatları şirketin teessüsünde müessis olarak mavnacıları temsil eden İstanbul Mavnacılar Anonim Şirketi ise...

HALİT BEY (Kastamonu) — Evet odur.

TİCARET VEKİLİ ALİ CENANİ BEY (Gaziantep) — Onun mahiyetini anlamak için İstanbul Mavnacılar Cemiyetini nazarı dikkate almalıdırlar. Mavnacıların kendi intihap ettikleri bir cemiyet vardır. Onun heyeti idaresi vardır. Şirketi o heyet idare eder. Arzu edenleri davet ettiler. Arzu eden dahil olabilir ve hâlâ da her gün müracaat vardır. Mavnacılardan şirkete dahil olanlar vardır ve müracaat edenler de kabul edilmektedir. Arzu edenlere mümanaat edilmemiştir. Resmen mavnacıları, gerek hükümet nazarında ve gerekse hükümetin teşkil etmiş olduğu Liman İnhisar Şirketinde mavnacıların intihap gerdesi olan heyet temsil edebilirdi. Tabiî onu nazarı itibara aldık.

Son sualleri ise bermucibi kanun merakibi bahriyeye ne esas üzerine ve ne kadar kıymet takdir edilmiştir? Demin arz ettim. Merakibi bahriyeye takdiri kıymet usulü kanunen tayin edilmiştir. Bu komisyon merakibi bahriyeyi birer birer muayene eder. Vaziyetine göre kıymetini tayin eder.

HALİT BEY (Kastamonu) — Mübayaa edilen ondokuz tanedir. Buna ne takdir etmişler, ne kıymet vermişler?

TİCARET VEKİLİ ALİ CENANİ BEY (Devamla) — Alınan ondokuz parça mavnaya otuz bin lira verilmiştir. Sualinizde tonaj olmadığı için tonajı yazmamışlar, bunların içerisinden mavnanın vaziyetine göre tonu onyediden yirmibeş liraya kadar olan vardır. 18 liraya olan vardır. Otuz liraya olacak da vardır. Kıymet takdiri ise bir mavnanın yeniliğine, teçhizatının mükemmel olup olmamasına göre olacaktır.

Şirketin sermayesine gelince : Şirketin sermayesi, müessesatı resmiyeden ikisi ve müessesatı gayrı resmiyeden de üçü tarafından teşkil edilmiştir.

Bunlar şimdiye kadar mevzu sermayenin yüzde yirmibeşini vermişlerdir. Mütebaki kısım için de şirket tekrar müracaat etmiştir. Fakat efendiler, mevcut olan merakibi bahriyeye göre şirketin sermayesinin bir miktarı daha tezyit edilmesi icabediyor. Bununla beraber şirket sermayedarları merakibi bahriyenin bütün kıymetini vermek üzere lâzım gelen sermayeyi tedarik edemiyorlar. Onun için kanunun hükümete tahmil etmiş olduğu mecburiyet dolayısıyle Heyeti Celilenize yeni bir kanun teklif ettik, bu suretle şirket 500 000 liralık bir istikraz aktedecektir. Maliye Vekâletinin de bu hususta kefalet etmesini Heyeti Celileden temenni ettik. Zannederim ki bu teklif Meclisi Âliye gelmiş ve ruznameye dahil olmuştur. Kabul buyurulduğu takdirde icabı icra edilecektir.

HALİT BEY (Kastamonu) — Şirket şimdiye kadar tahmil ve tahliye, su ve kömür işleri için asrî vesait olarak ne gibi şeyler almıştır, ne gibi şeyler getirtmiştir ve ne gibi siparişatta bulunmuştur?

TİCARET VEKİLİ ALİ CENANİ BEY (Gaziantep) — Efendim ilk düşüncemiz merakibi bahriye sahiplerinin vaziyetlerini ıslah etmektir. Buyurduğunuz şey ikinci dereceyi teşkil eder. Şirketin sermayesini hariçten yeni vesait celbine hasredersek zannederim ki bir gün siz bu bapta şikâyete mecbur olacaksınız.

HALİT BEY (Kastamonu) — Muhterem arkadaşlar! İstanbul limanının transit vaziyeti alâkadaranın ve cümlemizin nazarı dikkatini celbetmektedir. Tahmil ve tahliye işleri de gözden kaçırılacak bir vaziyette değildir. Bilhassa pahalılık bu işe sahip olduğu fikri ile geçen sene bir kanun yapılmış idi. Bu kanuna ben de rey verdim ve buna ben de taraftardım. Böyle bir sual sorduğumdan dolayı zannedilmesin ki böyle asrî bir müesseseyi istemiyorum. Katiyen böyle bir fikrim yoktur. Bu hususta sizinle beraberim. Yalnız belki bir kaç asırdan beri orada icrayı sanat eden, tahmil ve tahliye işleri ile uğraşan mavna sahip-

leri vardır. Bunlar, Zonguldak, Kastamonu, Giresun, Trabzon ve Erzurum vilâyetleri halkındandırlar. Bu yüzden belki 100 bin nüfus geçinir. Ekmek yiyor. Şimdi böyle bir müesseseyi yaparken ne hükümet ve ne de Heyeti Celile geride kalan bu mavnacıların büsbütün mutazarrır olmalarını elbette tecviz etmez. Bunların bir istidaları da vardır ki Heyeti Celilenize ferden ferda gönderilmiştir. Merakibi bahriye sahiplerinin kısmı küllîsi dairei intihabiyem ahalisindendir. İnebolu ve Abana nahiyesi halkındandır. Bunlar bana mektuplar ve telgraflar ile müracaat etmişlerdir. Son defa olarak bir de istida göndermişlerdir. İstidaları ile tabiatıyle alâkadar oldum. Okudum, yazdıkları mektuplarda, henüz kanunun mahiyetini anlayamadıklarına zahib olduğum birtakım sualler vardı. Bu suali sormaktan maksadım meselenin resmî bir lisanla tavazzuh ettirilmesi içindir. Bu suretle şüphesi olanlar anlasınlar. Sualimi bundan yirmibeş gün evvel verdim. Fakat Vekil Bey hazır değillermiş, bu hususta bazı izahat almak için cevabını bugüne kadar tehir ettiler. Kanunda deniliyor ki İstanbul Limanında 1341 senesi nihayetine kadar bir inhisar şirketi teşekkül edecek, tahmil, tahliye, su ve kömür işleriyle uğraşacak, Anonim Türk Şirketi olacak, hissedarları olacak, eshamı nama muharrer olacak, bir de bunun sermayesinin bir kısmına hükümet iştirak edecektir. Buyurdukları gibi hariçten sermayedarlardan vesaireden iştirak edenlerden başka olmak üzere beş müessis ile bu şirket teşekkül etmiştir. Şimdi bendeniz arzu ederdim ki; böyle bir şirket teşekkül ettiği zaman - miktarı hakikisini bilmiyorum - fakat gerek mektuplardan, gerekse yazılan telgraflardan, şifahî müracaatlardan ve her birimize gönderdikleri istidadan anlaşılıyor ki; bu yüzden ekmek yiyen belki yüz bin kişilik bir nüfustur. Hükümet bunu nazarı dikkate almalı idi. Onun için sermayeye imkân nispetinde bunlar da iştirak etsinler, hissedar olsunlar, bundan istifade etsinler. Çünkü hisse senedi alacaklardır diyor.

Ey, hisse senedinden de ne olacaktır? Bir mavnaya on veya yirmi kişi sahiptir. Senede kazancı meçhuldür. Bununla büsbütün mahrum olacaklardır. Korktukları budur. Şimdi müessislere bakınız efendim. İş Bankası, Sanayi Bankası, Seyrisefain Şirketi, bir de bu mavnacıların şirketi var. Müessislere nizamname mucibince yüzde yirmi veriliyor. Bu yüzde yirmiyi kim alacaktır? Bugün İzmir Liman İnhisarında yüzde onbeşi geçmiyor. Halbuki burada yüzde yirmi veriyor. Bundan en ziyade bankalar, müessisler müstefit olacaktır. Beri tarafta sen şubatın nihayetine kadar kanunen mecbursun, hisse senedini al, çekil git diyoruz. Rica ederim bunlar Rus tebaası değildir. Bunlar hükümete de istida ile müracaat etmişlerdir. Hatta Reisicumhur Hazretleri İnebolu'ya vardıkları zaman kendilerine istida vermişlerdir. Bu istidalarını da zannederim Reisicumhur Hazretleri Ticaret Vekâletine havale buyurmuşlardır. Vekâlette şöyle bir şey gördüm. Diyor ki; Kanunun hükmü gözetilmek zarurî ise de - tabiî zaten herkes Cumhuriyeti idare devrinde kanuna itaat etmeye mecburdur - kanunun hükmü gözetilmek zarurî ise de bunun da nazarı dikkatten dûn tutulmaması icabı haldendir. Şu halde vekâlet bunların maruzatına ehemmiyet veriyor ve bunları mağdur görüyor. Şimdi anlıyorum; İstida Encümeni bunların son istidalarını büsbütün reddetmiştir ve Vekâlet de bu mütalâayı yazmakla beraber her vakit böyle bir tarik tutmuştur. Esasen zaman da daralmıştır. Bu işe ehemmiyet verilmemiş ve bu yüzden kalmıştır. Bittabi kanunun hududu bunlara tamamen teşmil edilecektir; bir kısmı hisse senedi alacak, almayan gidecektir. Bunun neticesi nedir? Belki uzun sualle zamanınızı biraz fazla işgal etmiş olacağım, af buyurunuz. (Devam sesleri) Bendeniz bu işlerle iştigal ediyorum. Mavna sahibini mütecavizdir. Bu kadar çok vatandaşın hukukunu muhafaza için tasdiatıma müsaade buyurunuz.

Efendim, bir telgraf aldım, okuyayım da lütfen dinleyiniz. (Devam sesleri).

Telgraf Sureti

Üçyüz seneyi mütecaviz bir zamandan beri yüz elli bin nüfusu havi mavnacılıkla alâkadar bizlerin geçirdiği buhran ve duçar olacakları felâketleri müş'ir bir çok telgraftan başka müteaddit defalar bunların içerisinden icabeden yerlere murahhaslar dahi gönderildiği halde güneş kadar bariz hakkımız üzerinde hâlâ oynanarak gasbetmek emrinden bir türlü vaz geçemiyorlar. Beyefendiler, sizi tevkil eden bu halkın sizden beklediği bir çok işler vardır. Bu meyanda halkın bu bariz haklarını müdafaaya siz memursunuz. Efendiler, senelerin seyyiatına boyun eğen ve bu vatan için malını değil, hayatını bile esirgemeyen bu halk kitlesine reva görülecek muamele bu mudur? Mavnacılıkla alâkadar yüz elli bin nüfusun mahvı perişan olacağına dair defaatla verilen istirhamnamelere sem'i itibar olunmuyor. İstanbul Limanında senelerden beri uğraşarak elde edebildiğimiz üç beş kuruşluk sermayemiz elimizden alınıyor. İnebolu mühitine ve İnebolu'nun yalçın kayalarına vukufunuz hasabiyle sizden sorarız bu muhitte yaşayan insanlar şimdiye kadar bu sanattan başka bir şey bilmedikleri

halde ne ile iaşe edileceklerdir? Başka bir sanat ve sermayeye malik olmayan bu halk bu sefalet karşısında hırsızlık ve eşkiyalık mı etsinler? Bu hal millet ve memleket için ne büyük bir felâkete badi olur. Efendiler bilmiyorsanız biliniz, biz mavnacılar, salifüzzikir yüz elli bin nüfusu havi halk kitlesi ölüme sevk ediliyoruz, bu ölmek ve öldürmek keyfiyeti İstanbul Liman işlerini asrîleştirmek için değil, bu bahane ile bir kaç menfaatperest keselerini doldurmak için hükümetimizi iğfal ederek işte bizi bu vaziyete duçar ediyorlar. Mesele eğer liman işlerini asrî surette işletmek ise hükümetimizin arzusu veçhile onu biz de yapabiliriz ve yapmaya âmadeyiz. Aksi takdirde şu hal ve vaziyet karşısında şu tazallüm ve şikâyetlerimizi isma edecek sizlerden başka bir merciimiz var mıdır muhterem vekillerimiz?

Adana Belediye Reisi
Mahir

Müntehibi Sani
Mustafa
Bütün Mavnacılar aileleri namına

Müntehibi Sani
Mehmet Fahrettin

Müntehibi Sani
Mehmet

Müntehibi Sani
Avni

Müntehibi Sani
Mehmet

Müntehibi Sani
Ali Rıza

Arkadaşlar! Telgraftaki ifade ağırdır. Bu mütalâaya tamamen iştirak etmem. Fakat insan aç kalınca her şeye tevessül eder. Açlık insanı her türlü şikâyete sevk eder. İhtimalki bunu yazarken hisse kapılmışlardır. Mamafih - Reisicumhur Hazretlerini de tasdi etmişlerdir - Hükümetin bunu kanun yapılırken söylemesi lâzım gelirdi. Ve o vakit kabul edilebilirdi. Şimdi kanun var. Ne yapayım dersiniz. Bugün böyle bir vaziyeti nazarı dikkate alarak Meclisi Âliye bir madde sevk eder veya kısa bir müddet vererek şu müddette yapalım, şöyle müsaade edelim diyebilirlerdi. Bu adamlar istidalarında diyorlar ki «Biz bu kadar adamlar bu yüzden geçiniyoruz. Hükümet elimizdeki merakibi bahriyeyi aldı ve bir kısmı harp yüzünden battı. Bedellerini bize vermedi. Bizim vasıtai mayişetimiz bu yüzden olup bununla geçiniyoruz. Siz elimizdeki bu malları almaya bizi icbar ediyorsunuz. Biz pekâlâ kanuna mutiiz. Verelim. Fakat verdiğimiz takdirde bir hisse senedi mukabilinde bize verilecek yüzde yirmi temettü bizim karnımızı doyuramaz. Bizim mavnaların şekli başka limanlarda da çalışmaya müsait değildir. Elimizde iki milyonluk sermayeye mukabil olan bu kadar mal vardır. Bu yeni vesaiti de esasen maişetimiz bu yüzden olduğu için harbi umumî akabinde vesaitimizi kaybettiğimizden % 30, % 40 faiz vererek yeni aldık. Şimdi bunu az bir temettü düşüncesi ile şirkete verirsek bize verilecek temettü meçhuldür. Biz aç kalacağız, aynı zamanda bütün borçlular etrafımızı alacak, bizi sıkboğaz edecekler, bedelini verseler o bedeli borcumuza karşı vermeye mecburuz. Binaenaleyh bize müsaade buyurun veyahut hükümet bizi ecir sıfatiyle çalıştırsın» bence bu talep gayet muhiktir. Hatırımda kaldığına nazaran geçenlerde ecnebi emteası için bir kanun yapılmıştı, bir ay geçmedi tüccarların şikâyeti üzerine hükümet o kanunun tadili için meclise münferit bir madde sevk etti. Onun üzerine iki ay mühlet verdi ve bütün tüccarlar müstefid oldu. Binaenaleyh hükümet icabederdi ki Meclisi Âlinin vakit ve zamanı ile nazarı dikkatini celbetsin. Benim sorduğum suallem, eğer Ticaret Vekâleti hakikaten halkın menafiini nazarı dikkate alsaydı, daha bunlara imtiyaz verirken liman şirketi tesis edecek, fakat ederken merakibi bahriye eshabı için de bir fıkra koyuyoruz deseydi, Meclisi Âli nazarı dikkate alırdı. Binaenaleyh şirket böyle bir imtiyaza talip olduğu vakit Ticaret Vekâleti; ne kadar mal sahibi vardır, oradaki vesait ne kadar tondur, bedeli nedir? Ne tutar? Bunları ne için düşünmemişlerdir? Rica ederim Vekil Beyin Heyeti Celileniz huzurunda verdiği cevap malûmdur. Daima tereddütle cevap veriyor. Kanun böyle demiş, kanun böyle dememiş, binaenaleyh bendeniz vekâletin her halde katiyen bu meseleye lâyık olduğu ehemmiyeti vermediğini anlıyorum. Benim sualime yirmi gün tecehhürle cevap verilmesi de bunu gösteriyor. Sonra arkadaşlar bendeniz alâkadar arkadaşlardan sordum. İzmir'de de böyle bir şirket teşekkül etmiştir. Aşağı - yukarı müessisler aynıdır. Orada ton başına verilen kıymet on yedi lira ilâ elli liradır. Halbuki İstanbul'dan bana bildirilen fiyat ton başına yirmi liradır. Yirmi beş lirayı geçmiyor. Kendileri de öyle buyurdular. Mavnanın yeniliğine şöyleliğini böyleliğine nazaran kıymet takdir ediliyor buyurdular. Şirket aynı şirkettir. Bu adamlar hiç olmazsa bedellerini bari fazla alsınlar. Bu yüzden dahi mağdur olmasınlar. İstirhamım budur.

Bu şirketin meclisi idaresinde muhterem arkadaşlarımızdan bir iki kişi âza imiş. Onlardan rica ederim, her şeyden evvel milletin vekilleri olduklarını düşünsünler ve her şeyden evvel bu biçarelerin hukukunu iyi muhafaza etsinler. Başka söyleyeceğim yoktur.

TİCARET VEKİLİ ALİ CENANİ BEY (Gaziantep) — Hâlit Bey; Ticaret Vekâletinin, İstanbul Mavnacılarının ahvaline lâyık olduğu ehemmiyeti vermediğini beyan buyurdular. Bendeniz bunu katiyen kabul edemem. Biz İstanbul Limanının lâyık olduğu ehemmiyetini nazarı dikkate alarak şirketi vücuda getirdik ve İstanbul Limanı bugün en ziyade meşgul olduğumuz bir sahadır. İstanbul Limanının duçarı inhitat olmaması için her türlü tedabiri düşünüp tatbik için çalışıyoruz. Bu arada şirketin müessislerine de ufak bir tavizde bulundular. İzmir'de aynı bir şirket teşekkül etmiş ve aynı müessislerdir demişlerdir.

HÂLİT BEY (Kastamonu) — Onu demek istemedim. Şirket her yerde teşekkül eder.

TİCARET VEKİLİ ALİ CENANİ BEY (Devamla) — Hayır efendiler, bir de Mersin'de vardır. Mersin'de de aynı müessislerdir. Efendiler bu gibi müessesatı maliye kolay kolay vücuda gelemez. Arzu ettikleri gibi İstanbul mavnacılarından bir şirket vücuda getirseydik, arzu ettiğimiz tekâmüllü haiz bir müessese vücuda getiremezdik. Onların hukukunu gözetmek tamamiyle bizim arzumuz dahilindedir. Fakat meydana gelecek müessesatı maliye sermaye ile meydana gelir, bugün İstanbul mavnacılarının elinde sermaye olmadığını pek âlâ biliyorsunuz. 1 275 parça mavna var.

HALİT BEY (Kastamonu) — Siz bankalara da yardım ediyorsunuz.

TCARET VEKİLİ ALİ CENANİ BEY (Devamla) — İstanbul Limanında çalışacak olan mavnanın adedi katiyen dört yüzden fazlayı geçemez. Üst tarafı çekilir, bağlanır, yatar hisse alır. Gedik, nöbet usulünü bilirsiniz. Zaten İstanbul Limanının vaziyetini fena hale koyan bu kadar mavnanın orada teraküm etmesidir. Bahrîsefid havzasını bu sefer gezdiğim vakit limanlarda, vapurdan karaya, karadan vapura eşya götürecek bir mavna yoktur, hepsi İstanbul'da toplanmışlardır. Kahvelerde otururlar. Üç, dört yüz tanesi çalışır, diğerleri ondan hisse alır. Efendiler bugün amele ihtiyacı içinde kıvrandığımız bir zamanda bir kısım adamların kahvede tavla oynayarak, zar atarak vakit geçirmelerine her halde acımak lâzımdır. Kendileri de yüz bin aileden bahsettiler.

HALİT BEY (Kastamonu) — Nüfus olarak yüz bin ailedir.

TİCARET VEKİLİ ALİ CENANİ BEY (Devamla) — Öyle olsa daha ziyade acırdım, elhamdülillah öyle değildir. Üç bin kişidir. Bununla iştigal eden, bunun içinde bir kısmı, kanunun tayin ettiği sarahat dairesinde o merakibi bahriyede ücretle çalışacaktır, kanun tayin etmiştir, hak vermiştir. Tercihen şirket bunları kullanmağa mecburdur. Sarahati kanuniye dairesinde alınan mavnaları yine içindekilerle beraber kullanmaktadır. Buna ilâve olarak şirket onların mesaisine göre şirketin kazancından onlara bir (prim) vermektedir, sâyları nisbetinde, tabiî herkesin sâyi bir değildir. Birisi beş saat çalışır, birisi sekiz saat çalışır. Saati mesaî nisbetinde bunlara bir (prim) verecektir. Asıl bunun için de çabalayanlar sermaye sahipleridir. Üç mavnası var, beş mavnası var, kendisi oturur. Üç beş kayıkçı çalışır, diğerleri ondan hisse alır, bağırıp çağıran bunlardır. Yine bunların da hukuku zayî olmayacaktır. Şirketten hisse senedi alacaktır. Aynı zamanda bir kısımları da iştirak etmektedir. Bendenizin bunların bu kadar patırtı etmelerine bir mâna göremiyorum. Bize olan müracatları bunu tecil ve tehir edin, üç sene daha kalsın, tedricen yapılsın şeklindedir. Halbuki kanun mecburiyet vaz etmiştir. Kanunun sekizinci maddesi sarihtir. O maddenin nihayetinde (1340 senesi için 1341 senesi nihayetine kadar böyle bir şirketin tesisi mecburîdir) deniyor. Bu mecburiyet kaydı hükümeti bu şirketin tesisine sevk etmiştir. Şirket de tessüs etmiştir. Fakat mavnacılar, hâlâ biz bunu tehir ettiririz. Eski halde mavnacılığa devam ederiz diye ümit ediyorlar ve bu ümit üzerine müracaat etmiyorlar. Onların müracaat etmemesi ve şirketin şimdiye kadar bu işi katiyen halletmemelerinin sebebi; onların bu şikâyetlerinden katî bir netice çıkaracaklarından ümit var olmalarındandır. Ticaret Vekâleti ve hükümet hiçbir vatandaşımızın mutazarrır olmasını arzu etmez ve meydan vermez. Mavnalarına takdir edilen ve edilecek olan kıymetin noksan olduğundan bahsederek İzmir'i misal gösterdiler. Bilirsinizki İzmir'de mavna yoktur. Salapuryalar ve (şat) lar vardır. Şatların kıymeti mavnalara nisbetle tonajında hemen yüzde elli fazladır. Öyle olduğu halde kıymeti otuz lirayı geçmez. İzmir'de alınan (Şat) lar elli buyuruyorlar. Halbuki 32 lirayı geçmemiştir.

HÂLİT BEY (Kastamonu) — 17 - 50 lira dedim.

TİCARET VEKİLİ ALİ CENANİ BEY (Devamla) — 17 lira buyurduğunuz salapuryalardır. Diğer kıymetli olanlar da Şatlardır. Bunların içinde romörkör vardır. Onlar elliye alınmıştır. İstanbul'da olanlar mavnadır. İzmir'dekiler Salapuryadır. Sala-

puryanın kıymeti 17 lira kesilmiştir. İstanbul'da olan mavnalar biraz daha kıymetli olduğu için belki yirmi beş liraya kadar olacaktır. Şirketin bu takdiri kıymet eden heyette mümessili bile yoktur.

Bu heyet ticaret odasından, şirketin ve merakip ashabının mümessillerinden ve hükümetin ticareti bahriye ve ticareti berriye müdürlerinden teşekkül etmektedir.

Binaenaleyh asıl liman işlerinde şirketin bu takdiri bedel ile uğraşan heyette mümessili bile yoktur. Merakibi bahriye şirketinin vardır. Liman şirketinin yoktur. Binaenaleyh takdiri bedelde bunlara gadir olacağını da katiyen ümit edemem. Yalnız Hâlit Beyefendi bu meseleyi burada daha ehemmiyetle mevzubahis etmek suretiyle merekibi bahriye ashabını ikaz ederek onlara iyilik etmişlerdir. Çünkü onlar, vaziyeti böyle leytülâl ile geçirir ve belki tehir ettiririz diye ümit etmektedirler ve bu suretle zaman geçmektedir. Müddet munkazi olduktan sonra da hakları sakıt olacaktır. Binaenaleyh bu sualinizle onları ikaz etmiş oldunuz. Bundan dolayı size müteşekkir olmaları lâzım. Binaenaleyh takdir edileeck bedelle arzu ederlerse hissedar olurlar. Arzu etmezlerse paralarını alırlar. Şirket de muamelâta başlar, liman da muntazam bir hale girer.

HALİT BEY (Kastamonu) — İzahatınıza teşekkür ederim.

REİS — Ruznameye geçiyoruz. Kazanç Kanununun bakiyei müzakeratı vardır, devam edeceğiz.

4. — MÜZAKERE EDİLEN MEVAD

1. — Kazanç vergisi hakkında Kanun lâyihası (1/736) ve Ticaret ve Kavanini Maliye ve Muvazenei Maliye Encümenleri mazbataları :

Madde 30. — 27 nci maddede muharrer mükelleflerden senei maliye için de terk ve devri ticaret edenler vukuu hali bu bir mah zarfında tahakkuk idaresine ihbar ve senei maliye için mütehakkik vergilerini defaten tediye eyledikleri takdirde senei maliye iptidasından terki ticaret ve sanat tarihine kadar geçen müddet için kendilerine başkaca vergi tahakkuk ettirilmez. Vefat halinde verese tarafından vaki olacak ihbar ve tediye üzerine aynı hüküm tatbik olunur.

RAHMİ BEY (Trabzon) — Efendim, bu otuzuncu maddenin evvelce kabul ettiğimiz 7 nci madde ile ve henüz müzakere edilmeyen 60 ve 61 nci maddelerle bazı mugayeretleri havidir. Bunun Encümence geri alınarak onlarla birlikte yeniden tetkik ve tanzimini rica ederim.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Mugayeretini nerde görüyorsunuz? Yedinci madde beyanname ita edenler hakkındadır. Bu madde beyannameye tabi olmayanlar hakkındadır.

RAHMİ BEY (Trabzon) — 60 ncı madde her ikisi hakkındadır. Bu madde seneî kâmileden noksan düşünmemek için başkaca tahakkuk ettirilmeyeceğini gösteriyor, fakat her iki kısmı altmışıncı maddede birleştiği için...

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — 60 ncı maddeyi aynen okuyorum...

RAHMİ BEY (Trabzon) — 61 nci maddeyi okuyunuz. Orada diyorki: (Bilumum mükellefin ile ikinci kısmı dahil mukim mükelleflerin geçmiş seneye nazaran tahakkuk etmiş vergileri ile terki ticaret veya vefat ettiği sene zarfındaki müddeti ticaretine nazaran tahakkuk edecek vergileri taksit kaydına riayet edilmeksizin defaten kendilerinden veya terekesinden tahsil olunur ve ahara devir halinde devren almayanlar mesulübilmal olurlar).

Bu madde ile şimdiki otuzuncu madde arasında taaruz olduğu pek aşikârdır zannederim. 30 ncu madde ikinci kısım mükellefin hakkındadır. 61 nci madde de her ikisini cem etmiş, başkaca ahkâm vaz etmiştir.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Bendeniz bunda taaruz göremiyorum.

RAHMİ BEY (Trabzon) — Devamla - 61 nci maddede (ikinci kısma dahil mukim mükelleflerin geçmiş seneye nazaran tahakkuk etmiş vergileri ile terki ticaret veya vefat ettiği sene zarfındaki müddeti ticaretine nazaran tahakkuk edecek vergileri... ilh.) deniliyor. 30 ncu maddede ise: (senei maliye iptidasından terki ticaret ve sanat tarihine kadar geçen müddet için kendilerine başkaca vergi tahakkuk ettirilmez... ilh) deniliyor. Bunların ikisi yekdiğerine muhalif değil midir? Sonra bu kanunda evvelce de bir madde münasebetiyle bir sual sormuştum. İleride gelecek buyurdular. Bendeniz onu göremedim. Bu kanun son madde mucibince 1926 senesinden itibaren meriyül icradır. Şu halde 1926 senesinde 1925 senesi muamelâtı ticariyesi de mükellef bulunacaktır.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Hayır öyle değil.

RAHMİ BEY (Devamla) — Tabiî değil mi? Beyanname, geçmiş sene üzerine verilecektir. 1925 senesinde elyevm merî olan 30 teşrinisani 1339 tarihli kanuna nazaran mükellefiyetini ifa etmiştir. Tüccarı bir de 1926 senesinde buna nazaran mükellef tutacaksınız. Bu arz ettiğim tearuzların tekrar encümende tetkiki lâzımdır.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Buyurduğunuz maddeler buna ait değildir. Bendeniz otuzuncu maddede tebdil edilecek hiç bir cihet göremiyorum. Yedinci madde ile tearuz olmadığını kendileri de kabul buyurdular. 61 nci madde ile tearuz ediyor diyorlar. Zannederim ki 61 nci maddeyi düzeltmek lâzım gelirse o maddeye gelince bunu düşünürüz.

Bundan sonra bu münasebetle başka bir mevzudan bahsettiler. Kazançlarda, daima geçmiş senenin muamelâtı, vergisi alınacak olan senenin matrahını teşkil eder. Bunun, matrah teşkil etmesinden, 1925 senesi için yirmi altı senesinden vergi alacağız. Yani martta başlayacak ve mayıs gayesinde bitecek olan kısmın vergisidir. 1341 senesinin temettü vergisi alınmıştır. Şimdi üç aylık müstakil bir zaman geliyor. Bunun için tabiî ayrıca vergi alacağız. 1926 - 1927 senesi önümüzdeki haziranda başlayacak, mayısın gayesine kadar temadi edecek. Şimdi 1341 senesinden vergi aldık diye 1926 - 1927 senei maliyesi için kazanç vergisi tahakkuk etmiyecekmidir?

RAHMİ BEY (Trabzon) — Matrah nedir?

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Devamla) — Matrah, geçmiş senenin muamelâtıdır. Fakat vergi 1926 senesinin vergisidir. Ben bir taaruz görmedim. Eğer 61 nci madde ile otuzuncu maddede taaruz görüyorlarsa mütalâalarını 61 nci maddeye saklamalarını istirham ederim.

RAHMİ BEY (Trabzon) — 1925 senesi tahakkukatında tekerrür yoktur diyorsunuz. 1926 senesi Ağustosunda bir tüccar vefat ederse ne muamele görecektir?

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — 1926 senesinin muamelâtı 1927 senesinin matrahıdır diyoruz. Şu halde vefat eden tüccarın 1926 senesinde muamelesi yoktur ki 1927 senesi için matrah teşkil etsin.

RAHMİ BEY (Trabzon) — Böyle değildir. Yedinci maddede sarahat vardır. (.. bunlar haricinde kalan ve beyannameden muaf olan mükellefin beyanname vermedikleri takdirde 1341 senesinde verdikleri temettüün üç misli verirler..) diyor.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY — O, ahkâmı muvakkatedir. Şimdi 1926 - 1927 senesi için bu kanunu mevkii meriyete koyduk. Şimdi meskeni ile ticarethanesinin bedeli üzerinden mükelleftir. Yani ikinci kısım mükellefin yine bedeli icar ile mükellef olacaktır. Bu, ona ait değildir. Beyannameye tabi olan kısım hakkında diyoruz ki; ilk seneye mahsus olmak üzere isterse bu kanun ahkâmına göre geçmiş senelerdeki temettüü sarfiyi - içinde bulunduğu sene vergisine matrah olmak üzere - bildirsin, isterse yine ilk seneye mahsus olmak üzere, bir sene evvel verdiği temettü vergisinin üç mislini versin. Çünkü bunda bir fayda memul ediyoruz. Yani beyanname vermekle mükellef bulunanlar behemahal beyanname versinler diyoruz. Çünkü onların ilk sene dahi beyanname vermeleri lâzımdır. Bunlar beyannameye tabi olduğu halde kuydu ticariye itibariyle ilk sene için müşkülât çekerler mülahazası ile ilk senede bir hakkı hıyar verdik. İsterse beyanname verir. Eğer beyanname vermiyecekse ilk sene için geçmiş senelerin üç misli vergi vermek suretiyle muamele yapsın. Yani aşağı yukarı bugünkü temettü vergisini üç misline, dört misline iblağ eden bir kanundur. Bu kanunla bundan sonra kazanç erbabından almak ümidinde bulunduğumuz verginin yekûnu elyevm almakta olduğumuz verginin üç mislidir. Hiç bir zaman üç mislinden eksik değildir. Belki dört mislidir, beş mislidir. Zira herkes bilirki bugünkü temettü kanunu ile bu memlekette hazinenin cibayet ettiği yekûn tahakkukatı 3,5 milyon liradır. Dahilî ve haricî ticaretten erbabı ticaret ve sanatın temin ettiği kazancın miktarının diğer bir kanun dolayısiyle mütehassıslar encümeni neye baliğ olacağını takdir ettiler. Bu yekûnu hasılâtı gayrı safiye ile mukayese buyurursanız bugünkü temettü vergisi zaten yüzde yarım, yüzde bir derecesindedir. Bugün kazanç ve temettü erbabına kazancının devlete verdiği vergi yüzde dördü tecavüz etmez. Zaten kifayetsizliği, azlığı meydandadırki bunu ıslâh eden bir lâyihayı heyeti Celilenize takdim ettik; haddi asgarî üç mislidir. Bugünkü beklediğiniz hasılât şimdiye kadar carî olan temettü vergisi ki bazı sınıf erbabı mesaî hakkında fevkalâde gadri mucip olduğu ve adaletsizlikleri de havi bulunduğu halde, bu kanun o adaletsizlikleri izale etmekle beraber Heyeti Umumiyesi ile erbabı ticaretin, verdiği hissei temettüü, elyevm cari temettü vergisine nazaran dört, beş misline çıkaran bir ka-

nundur. Bu kanunun mahiyeti budur. Şimdiye kadar en nikbinane tahminlere göre verilen vergi yüzde biri geçmemiştir.

Diğer emvaı servet üzerinden aldığımız vergi nisbetini hesap ediniz, yüzdesini hesap ediniz, ona nisbetle hiç mükellef olmadığı iddia edilebilen bir sınıf vardır ki o da erbabı temettüdür. Bu kanun ile onları, kazançları nisbetinde masarıfı devlete iştirak ettirmek gayesini takip etmekteyiz.

Rahmi Beyefendi, matrah ittihaz edilen kazancın vergisi zaten eski kanunla alınmıştır. Binaenaleyh ertesi senede vergi alınmamak gibi bir neticeye varmamak istiyorsa ki onun için arz ediyorum. İlk senenin muamelâtı beyanname verildiği sene için vergiden muafiyeti istilzam etmez. Belki matrah rolünü oynar. Hiç bir sene vergi fasılası olmaz. Eğer zatıâlinizin çıkarmak istediğiniz manayı nazarı dikkate alırsak, mademki 1341 senesi muamelâtı üzerinden vergi alınmıştır, üç ay için de alacağım. Oniki ay için verdiği vergiyi onbeş ay için kabul edecek değilimya. Üç ay için de ayrıca alacağım, onun da kanunu gelir. Yalnız onu matrah telakki edeceğim. 1926-1927 seneleri için erbabı ticaretten temettü almak olmaz. Erbabı ticaret, beyannameliler isterlerse şimdi okuduğumuz madde mucibince üç mislini verirler veyahut beyanname verirlerse 1341 senesi muamelâk ticarîyesinin temettü safisine göre nisbeti muayyenesi dairesinde vergilerini verecektir. Esas, matrah ittihazından ibarettir.

RAHMİ BEY (Trabzon) — 1926 senesinde bir tüccar beyanname verdi, hangi senenin muamelât plânçosunu verecek? Tabiî 1925 senesinin; bunu verdikten sonra terki ticaret veya, vefat etti. Kanun burada diyorki: Senei kâmileden noksan ticaret için tamam tahakkuk eder. Yani 1926 senesi için tahakkuk eden vergiyi bir taksitte verecektir. Halbuki temettü vergisini vermiştir. Bir ay ticaret ediyor, oniki ayın kazanç vergisini istiyorlar.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY — Bugünkü kanunu nazarı itibara alalım. Bir ay icrayı ticaret kabul edelim. Bu kanunu yok farz ediniz. Mart ayında bir ay ticaret etti, ondan sonra terki ticaret eyledi. Altı ayını verir mi vermez mi? Yani birinci taksiti, onbeş gün ticaret etse dahi yine altı aylık tahakkuk eder. Vakit ve zamanı ile ihbar etmek şartı ile ancak ikinci altı aylıktan yakasını kurtarır. şimdiki ahkâm da budur.

RAHMİ BEY (Trabzon) — Bu madde böyle değildir.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY — Şimdikinde sene üzerine varit olur diyorsunuz. Evet sene üzerine varit oluyor, başka bir şey yoktur. Yalnız mütcakip sene için işleyecek vergisini affediyorsunuz. Yalnız yeni sene için buluduğu devreye ait taksiti alırız. Mesele kapanır. Taksit ile takyit olunur; yoksa günü gününe hesap etmek ihtimali yoktur. Yani mükerrerlik var gibi görünür. Hayır mükerrerlik yoktur. Vergisi verilmiş olan senenin muamelâtı ticariyesinin vergisi matrah ittihaz edilmez. Ve illâ 1926 - 1927 senelerinden hiç vergi tahakkuk ettirmemeli ki; mademki 1925 senesi için vergilerini vermişlerdir; 1926 senesi için hiç mükellef olmamalılarki ondan sonraki seneler muamelâtı umumiyesi üzerinden 1927, 1928 seneleri için vergi almak lâzım gelsin. Buna imkân var mıdır?

REŞİT BEY (Malatya) — Efendim! 1925 senesi vergisi alınmıştır. 1926 senesinde; kazanç vergileri tarihi neşrinden itibaren merîdir, bunun haricinde temettü vergileri mülgadır deniliyor. Zatıâliniz buyurdunuzki üç aylık için de vergi alacağım. Bir sene zarfında bir mükelleften nasıl iki defa vergi alınır?

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY — Bak ne oluyor Reşit Bey! 1925 senesi verdiği vergi ne vakte kadardır? Geçen Marttan bu Şubat gayesine kadar olan oniki ay, bir senei kâmile için, yeni beyannameyi senei maliyenin mebdeini değiştirdiğimiz için Mayıs gayesine, Hazirana kadar getireceğiz. Arada Mart, Nisan, Mayıs kalıyor. Bu üç ay ne eldeki seneye dahildir, ne de ondan sonraki seneye dahildir. Arada müstakildir. Binaenaleyh bir senei kâmile için mükellefinden alınan bilâ vasıta vergileri bu müstakil üç ay için rub'u nisbetinde almak zaruridir.

MUHTAR BEY (Trabzon) — Arkadaşlar, bendeniz de bu maddeyi hakikaten anlamadım. İbareyi yavaş yavaş okuyayım da belki siz anlarsınız, bana da anlatırsınız. Bakınız madde de ne diyor: 26 ncı maddede muharrer mükellefinden senei maliye içinde terk ve devri ticaret edenler vukuu hali bir mah zarfında tahakkuk idaresine ihbar ve senei maliye için mütehakkik vergilerini.. Yani ben; başka bir sene farz edelim bu seneye benzemesin yirmisekiz senesinin Mayısında terki ticaret ettim ve terki ticaret ettiğimi de bildirdim. O seni maliye için yani 1927 senesi için de beyanname vermiş idim. Vergim tahakkuk etmiştir. Defaten de vermişim. Bundan başka birşey verilmez diyor. Halbuki ben 1927 senesinin bütün vergilerini vermişim. Vukuu hali bir

mah zarfında tahakkuk idaresine ihbar ettiği sene için mütehakkik vergileri defaten tediye ettiği takdirde senei maliye iptidasında terki ticaret ve sanat edenlere geçen müddet için başka vergi tahakkuk ettirilmez. Zaten ben değil terki ticaret ettiğim güne kadar, senenin nihayetine kadar vergilerimi defaten verdim. Terki ticaret de ettim. Sene nihayetine kadar ticaretten istifade etmiyorum. Ve onbir ay kalmıştır. Bir senelik vergiyi bir aylık ticaret için verdim. Üste de fazla bir şey istenmez deniyor. Onbir aylığı iade etmek lâzım gelirken, bir aylık ticaret için oniki aylık vergi alınmış iken, lütfu mahsus olmak üzere binaenaleyh başka bir şey istemiyoruz. Ne olacaktı, evini de mi alacaktınız? Hakikaten bu ibareyi hiç anlamadım, anlayan varsa allah için bana da anlatsın. İbarede muğlâkiyet vardır.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY — Muameleyi takip edersek mesele anlaşılır. 1926 senesi Haziran ayında icrayı ticaret ettim. 1926 senesi için beyannameye tabiim. Beyannameyi verdim, 1925 senesi için bir matrah gösterdim, ben iki ay icrayı ticaret ettiğimden 1926 vergisini tamamen verdim. Zaten o sene için başka vergi kalmadı. Geldik 1927 senesine, 1926 senesi içinde muamelâtı ticariye yapıp 1927 senesi Haziranının hululünden evvel terki ticaret eden bir adam vardır. Mademki 1928 senesi için herkes 1926 senesi muamelâtı umumiyesi üzerindeki kazancından beyanname verecek, 1927 senesi içinde erbabı mükellefinden olmadığı halde 1926 senesinde yaptığı muamelâtı üzerine 1927 senesi için beyanname verecek. Bu madde diyorki 1926 senesinin bir kısmında icrayı ticaret etmiş ve vergisini de vermiş ve ihbar da vaki olmuşsa artık bu adam 1927 senesi için 1927 senesinde beyanname ile mükellef olmaz. 1926 senesi içinde ifa ettiği muamelâttan dolayı.

MUHTAR BEY (Trabzon) — Maddeden öyle anlaşılmıyor.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY — Yekdiğerine müselsel ve merbuttur.

RAHMİ BEY (Trabzon) — Altmışbirinci madde de aksini söylüyor.

AHMET HAMDİ BEY (Bozok) — Bu maddenin yazılışı cidden karışıktır.

REİS — Başka söz isteyen yoktur. Rahmi Beyin teklifi maddenin altmışbirinci altmışikinci maddeler ile mübayeneti olduğundan tekrar müzakere edilmek üzere encümene iadesini teklif ediyorlar. Encümenin mütalâası var mıdır?

ENCÜMEN NAMINA MUSTAFA ABDÜLHALİK BEY (Çankırı) — Tabiî efendim. Madde müteselsildir. Altmışbirinci maddeye gelmedik efendim.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY — Altmışbirinci maddeye gelmedik ki mübayenet olup olmadığı anlaşılsın.

REİS — Rahmi Beyin teklifini nazarı mütalâaya alanlar el kaldırsın.. Almayanlar el kaldırsın.. Nazarı mütalâaya alınmıştır. Maddeyi encümene veriyoruz.

Madde: 31. — Yazıhane veya idarehane sahibi olmaksızın karada, denizde, nehir ve göllerde her nevi vesaiti nakliye ve cerriye işletenler ve istimal ettikleri merakibi bahriye ve vesaiti berriyei nakliyenin nev'ine ve hacmi istiabı tonilâtosuna veya beygir kuvvetine ve sahai nakliyat ve faaliyetine yani denizlerde:

A — Bir liman dahilinde,

B — Bir limanın muhtelif iskeleleri arasında.

C — Muhtelif limanlar arasında ve karada;

A — Bir şehir veya kasabanın hududu belediyesi dahilinde,

B — Vilâyet hududu dahilinde,

C — Muhtelif vilâyetler hududu arasında.

İcrayı faaliyet etmelerine ve o münibüs, otobüs ve otomobillerde istiab edebildiği eşhas adedine ve adi arabalardan binek veya yük tek veya çift hayvanlı olmasına ve hayvanların nev'ine ve hayvanla nakliyatta bunların nevi ve adedine ve senenin muhtelif mevasımindeki müddet ve derecei faaliyetlerine göre mahalleri liman veya belediye idarelerince takdir olunacak vasatî bir günlük gayrî safî kazancın maktuan on misli nisbetinde kazanç vergisi tarih olunur. Elyevm merakibi bahriyeden alınmakta olan şehriye resmi ile yüz tonaya kadar olan merakibin mürüriye resimleri mülgadır.

REİS — Mütalâa var mı efendim?

TAHİR BEY (Giresun) — Bir sual soracağım. Bu işleten kimlerdir? Reis mi? Tayfa mı? Otuzikinci maddede ecirler marifetiyle denildiği takdirde ecirler bunlar mıdır? Şu halde hem ecir hem mutasarrıf vergiye tabi midir?

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY — Maddenin mevzubahis ettiği mükellefiyet vesaiti nakliyenin mükellefiyetidir. Bu madde mucibince tahakuk edecek vergi de sahibi tarafından ödenmesi icabeden vergidir. Bu vesaiti nakliyede aylıkla, maaşla vesaire ile müstahdem ve binaenaleyh mükellef olan adamlar ayrı maddededir.

TAHİR BEY (Giresun) — Pekiyi aylık ve ücretin gayrî bir suretle çalışmaktadır. Malumuâliniz pay meselesi vardır ki;

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Ne kazanırsa payı ne olursa ve şerikler arasında nasıl taksim edilirse - bu usul balıkçılıkta vardır, başka yerde yoktur - Binaenaleyh orada her biri şeriktir. Yekûn nisbetten alınan vergiler bir kere şürekâya taksim edildiği için yani vergiden ortaya çıkan masarıf tenzil edildikten sonra kâr şürekâya taksim edileceği için herkes vergiden hissesine düşeni verir. Vaziyet budur. Amele sıfatını haiz ise amelenin mükellefiyeti için de diğer bir madde vardır.

TAHİR BEY (Giresun) — Pek âlâ ya vesaiti nakliye çalışmadığı zaman?

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Arz edeyim. İbareler dikkatle okunacak olursa. Şöyle olursa, meselâ, hayvanatın nev'ine, nakliyatına, makine ise müddet ve derecei sikletlerine ilh. Göre bunların hepsini nazarı itibara alarak belediyeler vasıtaî nakliyenin nev'ine ve cinsine göre bir günlük kazanç takdir edecek. Senenin yüz gününü çalışıyor. İkiyüz gününü çalışmıyor. Bu neviden olan mıntıkaların vesaitî nakliyesinin bir günlüğü ne oluyor? Yevmiyesine ne düşüyor? Bunu tespit etmek ve takdir etmek belediyelere aittir.

TAHİR BEY (Giresun) — Sizin buyurduğunuz mukannen çalışanlar hakkında olabilir. Evvelâ vergi tarh olunmak için, bir kere takdir ve tespit olunacak ve yazılacak, halbuki bir vesait evvelinden çalışır ki bir iki ay sonra çalışmayacak. Çünkü o zaman iş kalmamıştır. O zaman tenzil edilecek mi?

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Vakit ve zamanı ile yine kanunun bir maddesi ile tayin olunan müddet zarfında kendi sahasında bulunan vesaiti nakliyenin her nevi ve cinsinin derecei faaliyetine yani hayvanına motorlu ise beygir kuvvetine vesairesine göre vesatî bir yevmiye tayin edecek, biz o yevmiyenin muayyen mislini o vasıtaî nakliye vergisi olmak üzere tahakkuk ettireceğiz.

RAHMİ BEY (Trabzon) — Çalışsın çalışmasın öyle mi?

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Tabidir efendim. Bir kere belediyelere vesaiki resmiye verirler. Ayrıca belediye resmi vardır. Hepsi belediyede muayyendir. Binaenaleyh bunların bir günlük vesatî yevmiyesini tayin etmeyi. Belediyelere bıraktık. Çünkü belediyeler halktan müntehap ve halkın hukuku ile alâkadar heyetlerdir. Maliye ise bu hususta sahibi haktır, bitaraf değildir. Her vasıtai nakliyenin bir günlük yevmiyesi nedir? Bunu tayin etmek cihetini doğrudan doğruya belediyelere bıraktık, zannederim isabet ettik.

BESİM ATALAY BEY (Aksaray) — Arkadaşlar! Ayak ticaretcisimi -nediyeyim- bazı kimseler vardır ki bunların malum muayyen ticarethaneleri, yazıhaneleri falan vesaireleri yoktur. Fakat yazıhanesi tezgâhı olanlardan ziyade kâr temin ederler. (Kimler sesleri) çoktur. Arar mısınız? Bana şahıs tayin ettirmeyin. Yüzlerce vardır. Bunlar temettü vergisine tabi olmuyorlar. Bendeniz bir takrir takdim ediyorum. Bu maddenin nihayetine ilâve edilsin. Bunlardan da memleket istifade etsin. Teklifim şu şekildedir: Yazıhane ve idarehaneleri bulunmayıp, ayak ticareti yapanlar, şuna buna para vererek iş yaptıranlar, faizcilik edenler, ticaret odasından ve maruf tüccarlardan tahkikat yapılarak müterekki şekilde kazanç vergisine tabidir.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Besim Atalay Bey bu takrir ile zikrettikleri adamların bu kanunla mükellef olmadığını kasıt buyurdular. Bendenizce tadât edilenlerin hepsi de bu kanun mucibince mükelleftir. Faizcilik yapanlar, ayak ticareti yapanlar vesaire suretiyle cline bir kazanç geçirenler - ahkâmı umumiye ile istisna edilen maddelerin birine dahil olmadıkça - vergi ile mükelleftirler.

BESİM ATALAY BEY (Aksaray) — Ben tüccar değilim der, Vekil Beyefendi.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Efendim! Bu kazanç vergisi sade tüccar olanlara ait değildir. Bunun içinde ameleye varıncaya kadar ticaret yapanlar dahildir. Seyyar alış - veriş yapmakla bu kanundan kurtulmaz. Hepsi de vergiye tabidir. Bunların bu kanun ile mükellef olduğunu temin ederim. Fakat bir fıkra ilâve ettirmek istiyorsanız o başka, ettekrarıhasen velevkâne yüz seksen...

BESİM ATALAY BEY (Aksaray) — Daha iyi olur.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Tekrarı ahsen olur.

Riyaseti Celileye

31 nci maddenin sonuna şu fıkranın ilâvesini teklif eylerim.

Aksaray
Besim Atalay

Yazıhane ve idarehaneleri ve dükkânları bulunmayıp ayak ticareti yapanlar, şuna buna para vere-

rek iş yaptıranlar ve bu suretle faizcilik edenler (Ticaret odasından ve maruf tüccarlardan tahkikat yapılarak) müterakki şekilde kazanç vergisine tabidir.

REİS — Efendim, bu takriri nazarı mütalâaya alanlar lütfen el kaldırsın... Kabul etmiyenler lütfen el kaldırsın... Nazarı mütalâaya alınmamıştır.

Efendim, iki teklif daha vardır. Bunun beş misle tenzilini istiyorlar. Nazarı mütalâaya alanlar lütfen el kaldırsın... Nazarı mütalâaya almıyanlar lütfen el kaldırsın... Nazarı mütalâaya alınmadı. Maddeyi reyinize vaz ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmiyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Madde 32. — Maddei sabıkada muharrer vesait ecirler marifetiyle işletildiği surette işbu ecirlere mesleklerine taalluk eden yüksek mekteplerden diplomalı veya diplomasız olmalarına ve diplomalılar da her şubei ihtisasa ayrı ayrı ve diplomasızlara seyyanen

1. — İşbaşı,
2. — Usta işçi,
3. — Adi işçi,

olmak ve mükellefinin bu sınıflardan birine ithali tahakkuk idarelerinin takdirine terk edilmek suretiyle mahallî liman idaresi ve belediye meclislerinden veya Encümeni emanetten bittahkik tespit olunacak bir günlük kazancının maktuen on misli kazanç vergisi tarh olunur. Ecirler mal sahiplerine tarh olunan vergiden zilyedi bulundukları vesaitle beraber mesul olurlar.

RAHMİ BEY (Trabzon) — Efendim, burada hiç manasını anlamadığım bir cümle vardır. «Ecirler mal sahiplerine tarh olunan vergiden zilyedi bulundukları vesaitle beraber mesul olurlar» ne demek?

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Bendeniz İstanbul'dayım. Ankara ile İnebolu arasında işleyen iki adet otomobilim var. Ve başında iki şoför var. Bu otomobiller Ankara ile İnebolu arasında işlediği için Ankara Belediyesine tabidir. Şimdi bu otomobilin ben kazanç vergisini alacağım. Miadı tahsili geldi mi otomobili işleten adam kim ise başında kim bulunuyorsa vergiyi ondan isterim. Bu vergiyi ver derim. Vermezse elindeki vesaiti nakliyeye vazıyet ederim. Mal sahibini aramam. Belki mal sahibi Avrupa'dadır. Ecirler, elindeki malın vergisinden mesul olurlar. Bu tabiîdir. Manası budur, ve zarurîdir.

RAHMİ BEY (Trabzon) — Mal sahibine hiç lüzum görmezsiniz?

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Devamla) — Mal sahibi ortada yoktur.

RAHMİ BEY (Trabzon) — Ecir bir tarafa kaybolursa, sahibinden istemeğe hakkımız yoktur.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Devamla) — Hayır efendim, beraber mesuldürler. Maddede vardır.

REİS — Efendim! İbare sarihtir; beraber mesul olurlar. Başka mütalâa var mı? (Yok sesleri) Maddeyi aynen kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmiyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Madde 33. — Memerinas olan mahallerde ve limanlarda ve pazar yerlerinde seyyar halinde icrayı faaliyet eden her nevi sanatkârlar, simsarlar, tellallar, kapzımallar, satıcılar derecei ehliyetlerine göre tahakkuk idarelerince takdir edilmek suretiyle diplomasızlar sınıfından birine ithal ve bunlar hakkında maddei sabıka veçhile takdir olunan bir günlük kazancın muktuan on misli nisbetinde vergiyle mükellef tutulurlar.

REİS — Mütalâa var mı? Maddeyi kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmiyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Madde 34. — Gerek kendi hanelerinde, gerek beyanname itasına mecbur olmayanların dükkân, mağaza, imalâthane, fabrikasında veya vesaiti nakliyei berriye ve bahriyesinde her nevi inşaat ve imalâtta maktu, şehrî veya yevmî ücurat mukabilinde ve daimî veya muvakkat surette serbestce iş deruhte eden her nevi sınıftan sanatkârlar ve işçiler derecei ehliyetlerine göre tahakkuk idarelerince takdir edilmek suretiyle otuz birinci maddede muharrer diplomasızlar sünufundan birine ithal ve mezkûr sınıflar için takdir olunan bir günlük kazancın beş misli nisbetinde vergiyle teklif edilir.

REİS — Mütalâa var mı? Maddeyi kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmiyenler lütfen el kaldırsın... kabul edilmiştir.

Madde 35 . — Tarh muamelesi miadında icra ve mükellefine tebliğ edilmek için, her mahallin liman ve belediye idarelerince berveçhibalâ zikir ve tasrih olunan envaı vesait ve sünufu mükellefine göre bittahkik tespiti müktezi bir günlük kazançlar nihayet senei maliyeye takaddüm eden sene kânunusani gayesinde intaç ve mahallerin en büyük mal memuruna iblâğ edilmek mecburîdir. Liman dairesi veya belediyesi bulunmayan kasabalarda bu kazançlar en yakın liman ve kasaba ve belediye idarelerince tespit olunan mekadirin aynıdır. Muayyen müddet zarfında

bir günlük kazanç miktarları tespit ve tebliğ edilmeyen yerlerde maliye tahakkuk memurları resen bu mekadiri tayin ederler. Ancak bu takdirde mükellefler liman veya belediye dairelerinde itiraz hakkını haiz olurlar.

REİS — Mütalâa var mı? (Hayır sesleri) Maddeyi kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmiyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Madde 36. — Her senei maliye için ona takaddüm eden sene şubatı iptidasından itibaren bir ay zarfında ikmal edilmek üzere tahakkuk idareleri dairei memuriyetleri dahilinde bu kısma ait kazanç vergisi mükellefinin umumî yoklamasını icraya ve mukim olarak icrayı ticaret ve sanat edenlerin işgal eyledikleri mebanii ticariyenin mezkûr seneye ait ticarei hakikiyesini yirmi yedinci maddeye tevfikan tebeyyün ettirmeğe mecburdur. Seyyar erbabı ticaret ve sanat ve hirfetin muamelei tahkikiyeleri icabında mahalleri liman veya belediye idarelerinden alınacak malûmat ile tevsik olunur.

Tahakkuk idareleri mart gayesine değin muamelâtı tarhiyeye nihayet vermeğe mecburdur.

REİS — Mütalâa var mı? Maddeyi kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmiyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Ahkâmı müştereke

1. — Ruhsat tezkeresi

Madde 37. — İşbu kanun mucibince memurin ve müstahdeminden maada bilumum kazanç vergisine tabi olan hakiki ve hükmî her şahıs, ister birinci ister ikinci kısma dahil bulunsun, bir ruhsat tezkeresi almağa mecbur ve bunlar için tezkeresiz icrayı ticaret ve sanat memnudur. Sene içinde icrayı ticaret ve sanata başlayan bu misillu mükellefin dahi tarihi mübaşeretlerinden itibaren bir mah zarfında teşebbüslerini mensup oldukları mahal maliye idarelerine tahriren ihbar ile ruhsat tezkeresi istihsaline mecburdurlar. İşbu tezkereler her sene tecdit olunur ve hükmü bir senei maliye için muteberdir. Bunlar haricindeki mükellefin ruhsat tezkeresine tabi değillerdir.

REİS — Mütalâa var mı?

DOKTOR HAKKI ŞİNASİ PAŞA (İstanbul) — Efendim, bu madde içinde etibbaya da ruhsat tezkeresi veriyorlar. Halbuki malumu âliniz, etibba mektepten çıktığı zaman diploması onun ruhsat tezkeresidir. O diplomanın içinde yazar ki istediği noktada keyfemayaşa icrayı tababet edecektir. Etibbayı mesleğinden, yalnız yaptığı hatadan dolayı fen men eder. Başka bir şey men edemez. Sair memleketlerde olduğu gibi, faraza Almanya'da etibbadan unvan namı ile bir vergi alırlar. Bizim etibbadan da unvan vergisi alınsın. Meslekdaşlarım bu vergiyi seve seve verirler. Binaenaleyh bu bapta bir takrir veriyorum. Kabulünü rica ederim.

RAHMİ BEY (Trabzon) — Burada, işbu kanun mucibince memurin ve müstahdeminden maada deniyor. Bu «müstahdem» kelimesi umumî midir?

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY — Umumîdir.

RAHMİ BEY (Trabzon) — Memurin ve müstahdemini istisna mı ediyor sunuz?

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY — Evet efendim, çünkü onların beyanname ile vergileri alınıyor.

RAHMİ BEY (Trabzon) — Ameleyi tezkere ile mükellef tutmakta biraz adalet yoktur.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY — Efendim, müsaade buyurunuz; bu usulden maksat memlekette kaç cins, kaç sınıftan erbabı ticaret vardır. Bunu anlamaktır. Bu her memlekette vardır. Bu ruhsat tezkereleri, istatistiklerin meydana gelmesine yardım edecektir Onun için günler ister. Aynı zamanda idarî istatistikler, gayelerimizi temin edecek bir meseledir. Her memlekette vardır. Sonra unvan ve sanat tezkeresi deyiniz. Kabul ederim ehemmiyetsiz şeylerdir.

Maksat kendisini bir vesika almaya tabi tutmak vesika mucibince filân yerde falan adam filân işi yapıyor. Bu anlaşılsın, aynı zamanda tahakkuk için de kolaylık olur. En mühim faydası ticaret istatistikleri ve saireyi, erbabı meslekî tespit ve tasnif etmek için bir esas teşkil edecektir. Mühim bir şeydir. Faidei idariyesi vardır.

AHMET HAMDİ BEY (Bozok) — Varidatı da vardırya.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY — Varidatı da vardır. Varidatı da olacak tabiî efendim. Bütün erbabı ticaret şimri cari olan temettü vergisi verdikten sonra maktu vergi verirler. İşte bu onun yerine kaim olan bir şekildir. Daha ıslah edilmiş ve nisbeti tadil edilmiştir.

MÜNİR BEY (İzmir) — Belediye daireleri, icrayı sanat etmek için birtakım ruhsat tezkereleri verirler. Acaba bunlar karışmaz mı?

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY — Karışmaz efendim. Maliyenin vereceğini tahakkuk idareleri verecektir.

MÜNİR BEY (İzmir) — Çünkü belediyeler de icrayı sanat için veriyorlar.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY — Anladım efendim. Fakat onun kendi ismi ve makbuzu ile be-

lediye dairesi veriyor. Biz ise tahakkuk dairelerinden bu tezkereleri vereceğiz. Onun ayrıca şekli de vardır. Renkli olacak, renksiz olacaktır ki muhtelif erbabı sanatın tasnifini kolaylaştırmak üzere muhtelif renkler istimal edeceğiz.

MÜNİR BEY (İzmir) — Demek bundan sonra icrayı sanat edebilmek hükümetten alacağı ruhsatiye ile kabildir.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY — Evet.

EMİN BEY (Eskişehir) — Belediye hududu haricindeki ameleler de ruhsat tezkeresi alacak mı?

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY — Belediye hududu haricinde olanlar hangi daire tahakkukunda dahil ise oradan alacaklardır. Ondan sonra dağda, bayırda nerede işine gelir, orada çalışır. Herhalde sene iptidasında gelir, ruhsat tezkeresini cebine koyar ve istediği yerde çalışır.

EMİN BEY (Tokat) — Efendim dava vekilleri de dahil midir?

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY — Dava vekilleri de dahildir. Vaziyet yalnız doktor ve hekimler için değil. Tabiî avukatlar da unvan ve sanat ve meslek tezkeresi deyiniz. Ne derseniz deyiniz unvan için itirazım yoktur. Hepsi dahildir. Bu madde arz ettiğim gibi maktu kısma aittir. Ondan başka muamelâtı idariye ve ticariye için yapmak istediğiniz istatistiklere elemandır. Kıymeti bizim için büyüktür.

REİS — Başka mütalâa yoktur efendim, Hakkı Şinasi Paşanın teklifi 38 nci maddeden sonra teklif edilmektedir. 37 nci maddeye taalluku yoktur. 37 nci maddeyi kabul buyuranlar lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir, efendim.

Madde 38. — Ruhsat tezkereleri :

1. Amele için yarım lira,

2. Seyyar satıcılar ve seyyar erbabı sanat ve hirfet için bir lira,

3. Beyannameye tabi olmayan ve ticaretgâhı ve imalâthanesi bulunanlar için iki lira,

4. Beyannameye tabi olan serbest meslek sahibi için beş lira,

5. Beyannameye tabi olan ticaretgâh ve imalâthane sahipleri için on lira harca tabidir.

REŞİT BEY (Malatya) — Efendim, mükellef kazanç vergisi verecektir. Müsakkafat vergisi verecektir, ayrıca bir de kupon vergisi verecektir. Şimdi o adamın, mükellefin amele midir, tüccar mıdır, hangi sınıfta bulunduğunu Maliye memurlarının araması lâzım gelirken Maliye Vekili Beyefendi, kendisi müracaat etsin, tezkere alsın diyor. buna da şu kadar para versin. Bu muvafık mıdır? Bu tezkereler meccanen verilmelidir. Bu maddenin tayyı lâzımdır.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Efendim! Arz ettim ki Maliyede fisebilillah muamele yoktur.

ZEKİ BEY (Gümüşhane) — Amenna!

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Devamla) — Reşit Bey diyorki Maliye memurları mükellefin hangi sanat veya ticaretle iştigal ettiğini arasın. Buna mecburdur. Hayır, mecbur değilim efendim. Mükellef ruhsatiye tezkeresini almaya mecburdur. Sonra bu vergi yeni bir vergi değildir. Arz ettiğim gibi elyevm temettü vergisi verenler ayrıca maktu vergi verirler. Bu kanunda bu vergi yoktur, bu onun yerine kaim olan kısımdır.

Bir adamın muhtelif vesilelerle mütenevvi vergi vermesine gelince : Bir defa düşününüz asıl olan budur. Reşit Bey! Siz kendinizi bir yoklayınız, kaç sıfatınızla kaç nevi vergi veriyorsunuz? Lâekal 30 nevi (Handeler) Ona şüphe yok efendim. Yani millet içinde her fert muhtelif vesilelerle muhtelif matrahın sahibi olmak suretiyle belki elli çeşit vergi verir. O memleketin manzumei tekâlifine göre bunun adedi çok olur, az olur. Binaenaleyh tekerrür asıldır. Netice itibariyle aranılacak olan şey, her ferdin sırtına tahmil ettiği umumî bardır. O noktai nazardan mukayese edecek olursak, zannederim, böyle muhtelif vergiler almak için hududu daha henüz tüketmedik.

TAHİR BEY (Giresun) — Efendim, Reşit Bey biraderimizin mütalâası çok muhiktir. Maliye Vekili Beyefendi buyuruyorlarki; biz bunu maktu vergiler mukabilinde alıyoruz. Zaten evvelce bilmem ne vergisi olan şimdi kazanç vergisi oldu. Şimdi vekil beyefendi inzibatı temin etmek veyahut muameleye tabi kılacak veyahut her nesini yapacaksa yapacak, onun için bir tezkereye lüzum görüyorlar.

Tabiîdir ki mükellef bir tezkere alırken vergi verecektir. Bir de tezkere için de tezkere parası verecektir ki bu vergi içinde vergi, vergi içinde vergi yani muzaaf ve mütezaaf sigalarla bunu çek götür. (Handeler) af buyurunuz, mazur görünüz. (Bu ancak entere vergilerine benzer. Bu dehalet vergisi, o vakit kanunun başına mükellefine dehalet vergisi diyelim). Bendeniz hükümetin lüzum görmüş veya göstermiş olduğu bu kadar munzam vergilerin hiç birisinin esasına mutariz değilim. Hükümetten ne kadar mükellefiyet lâyihaları gelmiş ise tamamı tamamına kabul ettik, Heyeti Muhteremeniz bundan bir san-

tim tenzil etmedi. Hepsini kabul ettik, bilhassa bir kaç defa arz ettim ki milletin bu vergileri ödemesi, fedakârlık göstermeleri kendilerini vazifei vatanayilerindendir. Fakat vergiyi verecek, koçan alacak, koçana da vergi verecek. Rica ederim bu muhik değildir. Bendeniz âdilane bir şey teklif ediyorum. Teklifim şudur :

1. — Beyannameye tabi olan serbest meslek eshabı için üç lira - ki bunu hükümet ve encümen beş lira yapmış -

2. — Beyannameye tabi olan ticaretgâh ve imalâthane sahipleri beş lira harca tabidir - ki bunu da Encümeni muhtereme on lira olarak tespit etmiş - bunlar haricindeki amele, seyyar satıcılar, seyyar erbabı sanat ve hirfet, beyannameye tabi olmayan esnaf ve ticaretgâhı ve imalâthanesi bulunanlar harca tabi değillerdir. Heyeti Muhteremenizden, encümeni muhteremden ve Maliye Vekili Beyefendiden rica ederim ki böyle muzaaf ve mütezaaf vergilere bir nihayet veriniz.

MUSTAFA FEYZİ BEY (Konya) — Efendim, bendeniz de maddenin aleyhindeyim. Bu çok yanlış bir maddedir. Bir insan aynı zamanda iki yerinden boğazlanmaz. Mükellef deve midir efendiler? Esasen bu maddeyi kabul ettikten sonra nisbî kazanç vergisi tarh etmeye hiç lüzdm yok. Memlekette ameleye varıncaya kadar böyle bir liradan on liraya kadar vergitarh edersek kazanç vergisine ne lüzum vardır? Bu madde çok muzırdır. Rica ederim, tezkere meccanen verilsin. Bu maddenin tayyı lâzımdır.

MUVAZENEİ MALİYE ENCÜMENİ NAMINA MUSTAFA ABDÜLHALİK BEY (Çankırı) — Efendim! Bugün maktu vergi vardır. Müsaadenizle bugünkü temettü vergisinde olan maktu kısmını okuyayım.

Maktu vergiler :

(A) ve (B) cedvelleri mucibince vergi vermeyen sigorta, nakliye şirketleri :

İstanbul'da 1 000, ikinci sınıf şehirlerde 750, üçüncü sınıf şehirlerde 500, dördüncü sınıf şehirlerde 300, beşinci ve altıncı sınıf şehirlerde 150 bu tezyit edilmemiş kısmı esasen ilk kabul edilen miktardır. Bilâhare birinci Büyük Millet Meclisi bu vergileri tezyit etmiştir. Kezalik (A) ve (B) cetvelleri, mucibince vergi vermeyen sigorta ve nakliye ve emtiayı ticariye ve satılacak ve kiralanacak emlâk acenta ve simsar ve tellalları muamele acenteleri, kambiyo acenteleri, müteahhitler, mühendisler, mimarlar, dava vekilleri, tabipler, dişçiler, hayvanat tacirleri ve baytarlar İstanbul'da 300, ikinci sınıf şehirlerde 200, üçüncü sınıf şehirlerde 150, dördüncü sınıf şehirlerde 75, beşinci ve altıncı sınıf şehirlerde 50.

Sonra pazarda ve sergide mal satanlar : İstanbul'da 50, ikinci sınıf şehirlerde 40, üçüncü sınıf şehirlerde 30, dördüncü sınıf şehirlerde 20, beşinci ve altıncı sınıf şehirlerde 15.

Ebniye kalfaları İstanbul'da 200, ikinci sınıf şehirlerde 150 ve üçüncü sınıf şehirlerde 100, beşinci ve altıncı sınıf şehirlerde 50.

İşbaşı	Kuruş
İstanbul'da	150
İkinci sınıf şehirlerde	100
Üçüncü ve dördüncü sınıf şehirlerde	75
Beşinci ve altıncı sınıf şehirlerde	40
Sanatın Dekayıkına vakıf usta ve amele :	
İstanbul'da	100
İkinci sınıf şehirlerde	60
Üçüncü ve dördüncü sınıf şehirlerde	40
Beşinci ve altıncı sınıf şehirlerde	30
Adi amele :	
İstanbul'da	50
İkinci sınıf şehirlerde	30
Üçüncü ve dördüncü sınıf şehirlerde	20
Beşinci ve altıncı sınıf şehirlerde	15

Buna mümasil bir çok maktu vergiler vardır. Ve bugün bu, beş, altı misli oluyor.

MUSTAFA FEYZİ BEY (Konya) — Bu adamlardan ayrıca kazanç vergisi alınmıyacak mıdır?

MUVAZENEİ MALİYE ENCÜMENİ NAMINA MUSTAFA ABDÜLHALİK BEY — Maktu vergi iki kısım üzerinedir. Hem kazanç vergisi hem de maktu vergi veriyor.

AHMET REMZİ BEY (Gaziantep) — Efendim, Tahir Bey arkadaşımızın sözleri arasında - ihtimalki zühulen oldu - şimdiye kadar vergilerden encümen, velev bir santim olsun tenzil etmedi veya edemedi diye bir söz işittim, onun için tashih etmek üzere arz edeceğim : Alâkadar encümenler teklif olunan vergileri tespit etmekte ve nisbetleri üzerinde de tetkikat yapmaktadırlar. Yanlış anlaşılmasın.

MUVAZENEİ MALİYE ENCÜMENİ REİSİ ABDÜLHALİK BEY (Çankırı) — Kanunun bir çok maddelerinde tadilât vardır.

REİS — Başka mütalâa var mı? (Hayır sesleri). Müzakereyi kâfi görenler lütfen el kaldırsın... Kâfi görmeyenler lütfen el kaldırsın... Müzakere kâfi görülmüştür.

Riyaseti Celileye

Kazanç Vergisi Kanununun 38 nci maddesinin berveçhizir tadilini teklif ederim :

Madde 38. — Gerek beyannameye tabi olsun, gerek olmasın her nevi erbabı hirfet ve sanat ve tüccar ruhsat tezkeresi almak için tezkere esmanından başka bir şey vermez.

Gaziantep
Şahin

Riyaseti Celileye

Etibbanın diplomalarında Türkiye'nin bilâ istisna her mahallinde keyfemayaşa icrayı tababet etmeye mezun ve ruhsatlı bulundukları muharrer olmakla bu verginin etibbadan Avrupa şehirlerinin bazılarında olduğu gibi (unvan vergisi) namı ile tahsili hakkındaki maddei atiyenin zam ve ilâvesini teklif ederim :

Madde 39. — Mezkûr resim icrayı tababet etmekte bulunan etibbadan unvan vergisi namı ile senevî beş lira olarak istiyfa olunur.

İstanbul Mebusu
Doktor Hakkı
Şinasi

Riyaseti Celileye

38 nci maddenin tayyını talep ederim.

Konya
Mustafa Feyzi

Riyaseti Celileye

38 nci maddenin berveçhiatî tadilini teklif ederim.

1. — Beyannameye tabi olan serbest meslek esbabı için üç lira.

2. — Beyannameye tabi olan Ticaretgâh ve imalâthane harçları için beş lira harca tabidir. Bunlar haricindeki amele seyyar satıcılar, seyyar erbabı sanat ve hirfet beyannameye tabi değildir.

Giresun
Tahir

Riyaseti Celileye

38 nci maddedeki amele ruhsat tezkerelerinin meccanen itasını teklif eylerim.

Gümüşhane
Zeki

Riyaseti Celileye

38 nci maddenin birinci fıkrasının berveçhiati tadilini teklif ederim.

1. — Amele için meccanen,

Çanakkale
Mehmet

Riyaseti Celileye

38 nci maddedeki miktarların berveçhiati miktarda olmasını teklif ederim.

	Kuruş
Amele için	25
Seyyar satıcılar için	50
Beyannameye tabi olmayan için	100
Beyannameye tabi olan için	200
Beyannameye tabi ticaretgâh için	500

Trabzon
Ahmet Muhtar

REİS — Efendim, Muhtar Beyin teklifleri miktarların tadilini ihtiva etmektedir. Hakkı Şinasi Paşanın teklifleri ayrı bir madde ilâvesi hakkındadır. Yani mezkûr resmin icrayı tababet eden etibbadan unvan vergisi namı ile alınması şeklindedir. Bunu istisnaen başka bir madde olarak tedvin edilmesini teklif etmektedirler.

MUSTAFA ABDÜLHALİK BEY (Çankırı) — Ruhsat ve unvan tezkereleri deriz. Buraya bir unvan ilâve ederiz. Maksat temin edilmiş olur.

REİS — Efendim, tay teklifi vardır, sonra tayya yakın bir teklif daha vardır. Yalnız (ruhsat tezkere resminden başka bir şey alınmaz) şeklindedir. Takririn birisi de bir kısmını istisna ederek diğer bir kısma mükellefiyet tahmil etmektedir.

Zeki Beyin teklifi ise, ameleyi istisnadır. Mehmet Bey de aynı teklifi dermeyan ediyorlar.

Evvelâ tay teklifini reye vaz edeyim. Maddenin tayyını kabul edenler el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmemiştir.

Şahin Beyin teklifi, tezkere esmanından başka bir şey alınamaz, şeklindedir. Nazarı mütalâaya alanlar lütfen el kaldırsın... Nazarı mütalâaya almayanlar lütfen el kaldırsın... Nazarı mütalâaya alınmamıştır.

MALİYE VEKİLİ HASAN BEY (Trabzon) — Reis Bey! Muhtar Beyin teklifini hükümet de kabul ediyor.

REİS — Müsaade buyurun. Tahir Beyin teklifi daha geniştir. Evvelâ onu reyi âlilerine arz ediyorum : Nazarı mütalâaya alanlar lütfen el kaldırsın nazarı mütalâaya almayanlar lütfen el kaldırsın.. Nazarı mütalâaya alınmamıştır.

Zeki ve Mehmet Beylerin teklifleri ameleye meccanen verilmesine dairdir. (Çok doğru sesleri). Bu teklifleri nazarı mütalâaya alanlar lütfen el kaldırsın... Nazarı mütalâaya almayanlar lütfen el kaldırsın... Nazarı mütalâaya alınmıştır.

Şimdi, Muhtar Beyin tekliflerindeki birinci fıkra kabul edilmiş oluyor. Binaenaleyh onu reye arz etmeyeceğim. (Muhtar Beyin takriri tekrar okundu).

ABDÜLHALİK BEY (Çankırı) — Bunu encümene veriniz efendim.

MUHTAR BEY (Trabzon) — Maddeler esasen aynıdır. Yalnız nisbet teklif ediyorum.

REİS — Nisbetin tadilini mutazammın olduğu için yalnız nisbetleri okudum. Nazarı mütalâaya alınıp alınmadığını reye koymazdan evvel bu takriri encümen istiyor. Binaenaleyh Encümene veriyoruz.

Hakkı Şinasi Paşanın takriri de fıkrayı tadil şeklindedir. Bunu da Encümene veriyoruz.

Madde 39. — Ruhsatname tezkeresi senei maliyenin ikinci ve sene içinde başlayanlardan mübaşeretlerinin ikinci ayı iptidasına kadar alız ve resmî tesviye edilmiş bulunmak şarttır.

REİS — Mütalâa var mı efendim?.

MUSTAFA ABDÜLHALİK BEY (Çankırı) — Ruhsattan sonra bir (veya unvan) kelimesi ilâve edilecektir.

REİS — (Veya unvan) kelimesinin ilâvesini teklif ediyorlar.

ZEKİ BEY (Gümüşhane) — Müphem bir şey vardır. (İşe başlayanlardan) mübaşeretlerinin ikinci ayı iptidasına kadar...) diyor. Yani sene başı işe başlamayıp sene başından sonra işe başlarsa tezkere almak salahiyetini haizdir, izah edilsin. Sonra müşkülât olmasın. (Tabiî sesleri.)

RAHMİ BEY (Trabzon) — Hakkı Şinasi Paşanın takriri reye konmamıştır.

REİS — Encümen kabul etti, binaenaleyh şimdi Encümen o maddeyi diğer nazarı mütalâaya alınan takrirlerle tetkik ediyor. Henüz getirmemişlerdir. Fakat Hakkı Şinasi Paşanın teklifi yeni bir madde ilâvesini teklif ediyor. Encümen de ruhsattan sonra bir veya unvan kelimesini teklif ediyor.

MUSTAFA ABDÜLHALİK BEY (Çankırı) — Bütün serbest meslek erbabı için unvan kelimesi kullanacağız.

REİS — (Ruhsat) kelimesinden sonra (veya unvan) kelimesini kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Madde bu ilâve ile kabul edilmiştir.

Efendim, vaktimiz gecikmiştir, Cumartesi günü saat on dörtte içtima etmek üzere celseyi tatil ediyorum.

Hitamı Müzakerat; Saat : 16,30